

ANTANAS
MACEINA

RAŠTAI

III

Tritogija.
„COR INQUIETUM”

Vilnius
„Mintis”
1990

UDK 101.9 Maceina
Ma32

Serijs leidžiama nuo 1987 m.

М 0302010000—147 14—90
M851(08)—90

ISBN 5-417-00338-7

© „Minties“ leidykla, 1990

LEIDĖJŲ ŽODIS

Leisdamas „Didžiojo inkvizitoriaus“ antrąjį leidimą 1950 m., A. Maceina autoriaus žodyje rašo apie sumanytą studijų ciklą „Cor inquietum“, kuri turėjo sudaryti mažiausiai penkios knygos. Tačiau realizuodamas šį sumanytą, autorius apsiribojo trimis knygomis, kuriose išanalizavęs neigiamą žmogaus santykį su Dievu, ėmėsi kitos trilogijos, skirtos teigiamam Dievo ir žmogaus ryšiui nušviesti. Tad liko neparašyta knyga „Kova su Dievu“ (A. Mickevičiaus „Vėlinių“ pagrindu) bei studija, paremta F. Dostojevskio romanu „Nusikaltimas ir bausmė“. Pirmoji trilogija — filosofinė, antroji („Saulės giesmė“, 1954 m.; „Didžioji padėjėja“, 1958 m.; „Dievo avinėlis“, 1966 m.) — daugiau teologinė, skirta religijos apologijai.

Šios dvi trilogijos — A. Maceinos pokarinio periodo filosofinių apmąstymų branduolys. Jose jis išsiaiškino pagrindinius žmogaus egzistencijos klausimus, kurie vėliau paskatino autorių imtis sistemiskų teorinių filosofijos ir religijos studijų (turima galvoje „Religijos filosofija“, 1976 m., bei „Filosofijos kilmė ir prasmė“, 1978 m.).

Rengiant spaudai trilogiją „Cor inquietum“, buvo pataisytas tik vienas kitas rašybos ir skyrybos mažmožis, šiek tiek suvienodinta tikrinių vardų originalo rašyba; visai nebuvo liečiama leksika. Bibliografinės nuorodos išnašose paliktos tokios, kokias jas pateikė pats autorius.

Serijoje „Iš Lietuvos filosofijos palikimo“ planuojama paskelbti visus atskirais leidiniais išėjusius A. Maceinos veikalus ir svarbesnius straipsnius. Tai sudarys dvylika stambių tomų. Į kiekvieną tomą bus stengiamasi chronologiškai sudėti artimos tematikos darbus. Numatoma tokia A. Maceinos „Raštų“ struktūra ir leidimo seka:

I tomas: KULTŪROS FILOSOFIJA („Kultūros filosofijos įvadas“, 1936 m.; „Pirminės kultūros pagrindai“, 1936 m.; „Kultūros sintezė ir lie-tuviškoji kultūra“, 1938 m.)

II tomas: SOCIALINĖ FILOSOFIJA („Socialinis teisingumas“, 1938 m.; „Buržuazijos žlugimas“, 1940 m.)

III tomas: Trilogija „COR INQUIETUM“ („Didysis inkvizitorius“, 1946 m.; „Niekšybės paslaptis“, 1964 m.; „Jobo drama“, 1950 m.)

- IV tomas: TEOLOGINĖS-FILOSOFINĖS STUDIJOS („Saulės giesmė“, 1954 m.; „Didžioji padėjėja“, 1958 m.; „Dievo avinėlis“, 1966 m.)
- V tomas: RELIGIJA DABARTIES PASAULYJE („Bažnyčia ir pasaulis“, 1970 m.; „Didieji dabarties klausimai“, 1971 m.; „Krikščionis pasaulyje“, 1974 m.)
- VI tomas: BENDRIEJI FILOSOFIJOS KLAUSIMAI („Filosofijos kilmė ir prasmė“, 1978 m.; „Filosofijos keliu“, 1979 m.; „Asmuo ir istorija“, 1981 m.)
- VII tomas: RELIGIJOS FILOSOFIJA („Religijos filosofija“, t. 1, 1976 m.; „Dievas ir laisvė“, 1985 m.; „Išsilaisvinimo teologija“, 1986 m.; „Ora et labora“, 1987 m.)
- VIII tomas: PEDAGOGIKOS FILOSOFIJA („Tautinis auklėjimas“, 1934 m.; „Pedagogikos istorija“, t. 1, 1940 m.)
- IX tomas: STUDIJOS IR STRAIPSNIAI
- X tomas: STUDIJOS IR STRAIPSNIAI
- XI tomas: RECENZIJOS, LAIŠKAI, POEZIJA
- XII tomas: DARBAI, PARAŠYTI VOKIEČIŲ KALBA („Sovietinė etika ir krikščionybė“, 1969 m.; paskaitos bei kita rankraštinė medžiaga)

TURINYS

<i>Šliogeris A. Antano Maceinos sugrįžimas</i>	5
--	---

COR INQUIETUM I. DIDYSIS INKVIZITORIUS

Autoriaus žodis pirmajam leidimui	29
Autoriaus žodis antrajam leidimui	29
Autoriaus žodis trečiajam leidimui	31
IVADAS	34
Filosofija ir poezija	34
I. LEGENDOS PRASMĖ	44
1. Psichologinė legendos prasmė	44
2. Moralinė legendos prasmė	55
3. Metafizinė legendos prasmė	63
II. LEGENDOS ISTORIOSOFIJA	72
1. Dialektinė legendos sąranga	72
2. Priešginybės pasaulio istorijoje	85
3. Priešginybės žmogaus prigimtyje	100
4. Laisvės ir laimės priešginybė	113
III. LEGENDOS PROBLEMATIKA	142
1. Duonos problema	142
2. Sąžinės problema	160
3. Vienybės problema	184
PABAIGA	200
Tylintis Kristus	200

II. NIEKŠYBES PASLAPTIS

Įvadas. SOLOVJOVO LŪŽIS	209
1. Utopinis istorijos vaizdas	209
2. Krikščioniškasis istorijos vaizdas	215

I. ANTIKRISTINĖ DVASIA ISTORIJOJE	222
1. Religinis istorijos pobūdis	222
2. Kristus istorijos centre	227
3. Antikristo samprata	237
II. ANTIKRISTINĖS DVASIOS ŽENKLAI	244
1. Savimeilė	244
2. Kristaus laikymas pirmataku	253
3. Priskėlimo neigimas	264
4. Velniškasis sutvirtinimas	272
5. Paleistuvinė kilmė	278
III. ANTIKRISTINĖS DVASIOS VEIKLA	290
1. Pasislėpimas kaip veiksmas	290
2. Antgamtiškumo išskyrimas	299
3. Kristaus vietos užgrobimas	314
4. Dievo išniekinimas	321
IV. ANTIKRISTINĖS DVASIOS KARALYSTĖ	327
1. Panašumas į Kristaus Karalystę	327
2. Prievartinė meilė	331
3. Antikristo evangelija	343
4. Vienybė	354
5. Gerovė	363
6. Linksmybė	369
V. BAŽNYČIA ANTIKRISTO PRIESPAUDOJE	380
1. Ištrėmimas į dykumas	380
2. Persekiojimai	387
3. Atkritimas nuo Dievo	398
Pabaiga. GRĮŽIMAS Į PRADŽIĄ	409
ŽODIS UŽBAIGAL	418

III. JOBO DRAMA

Autoriaus žodis	423
ĮVADAS	432
Jobo knyga	432
I. EGZISTENCINIS MĄSTYMAS	444
1. Nemaštanti kasdienybė	444
2. Mąstymo kilimas iš kančios	458
3. Klausimas kaip mąstymo riba	472
4. Transcendencijos atsakymas	483
II. EGZISTENCIJOS ANALIZĖ	497
1. Egzistencinė nuotaika	497
2. Egzistencija kaip pašaukimas	513
3. Egzistencijos praeinamumas	529
4. Egzistencijos pabaiga	545

III. TRANSCENDENCIJA	561
1. Susidūrimas su Dievu.....	561
2. Dievo pergyvenimas	569
3. Kančia Dievo akivaizdoje	585
PABAIGA	601
Dievo nužudymas.....	601
Leidėjų žodis.....	606
Lotyniškų ir kitų kalbų žodžių bei posakių žodynėlis.....	608
Vardų rodyklė.....	610

Mokslinis leidinys
Serija
„IS Lietuvos filosofijos palikimo“

Maceina Antanas

RAŠTAI, t. 3

Redakcijos vedėjas *Antanas Rybeišis*

Redaktorė *Ramulė Rybellė*

Dailininkas *Sigitas Šniras*

Meninė redaktorė *Romana Kungytė*

Techninė redaktorė *Birutė Adomaitienė*

Korektorės: *Nijolė Gnelienė, Irena Daugirdienė*

Duota rinkti 1990 02 12. Pasirašyta spaudai 1990 09 18. S. L. Nr. 255. Formatas 84X108/32. Popierius spaudos Nr. 2. Garnitūra „Baltika“, 10 punktu. Išklioji spauda. 32,76 sąl. sp. 1. 33,23 sąl. spalv. atsp. 37,96 apsk. leid. 1.

Tiražas 25 000 egz. Užsakymas 4349. Kaina 6 ib.

„Minties“ leidykla, 232600 Vilnius, Z. Sierakausko 15
Spaudė „Vilties“ spaustuvė, 232600 Vilnius, A. Strazdelio 1

Maceina A.

Ma32 Raštai.— V.: Mintis, 1990—618 p—(Iš Lietuvos filosofijos palikimo).

[T. 3J: Trilogija „Cor inquietum“ / [Iž. str. „A. Maceinos sugrįžimas“, p. 5—23, A. Slogerio],—619, [1] p.: portr.— Bibliogr. išnašose.— ISBN 5-417-00338-7

Siame raštų tome skelbiami lietuvių filosofo A. Maceinos (1908—1987) egzistencinės filosofijos stiliumi, eseistiškai parašyti darbai, kurie sudaro ciklą „Cor inquietum“ („Nerami širdis“), skirtą Dievo ir žmogaus santykiams nušviesti. Kiekvienoje ciklo knygoje ši problema interpretuojama remiantis kokiu nors literatūros veikalu: „Didžiajame inkvizitoriuje“ žmogaus ir Dievo santykiai analizuojami remiantis F. Dostojevskio romanu „Broliai Karamazovai“, „Jobo dramoje“ — bibrine Jobo knyga, o „Niekšybės paslapyje“ — rusų filosofo V. Solovjovo veikalu „Trys pokalbiai“.

0302010000—147

M M851(08)-90 14-90 UDK 101.9 Maceina